

Znovuobjavené remeslá na Gemeri a ich postupné oživovanie

Publikácia o metódach remesiel a ich vyučovaní v rámci aktivít neziskovej organizácie Obnovme GEMER, realizovaných v rámci projektu LDI02024 Centrá Obnovy Gemera.

apríl 2024

Vypracovali: Obnovme Gemer, n.o.
Všetky práva vyhradené.

Publikácia o metódach remesiel a ich vyučovaní v rámci aktivít neziskovej organizácie Obnovme Gemer, vznikla v rámci projektu LDI02024 Centrá Obnovy Gemera.
Projekt bol podporený Nórskom prostredníctvom Nórskeho grantov a spolufinancovaný zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.

Prečo remeslá?

Remeslá zohrávajú v súčasnej dobe dôležitú úlohu nielen ako tradičné zručnosti, ale aj ako kľúčový prvok pre rozvoj regiónov, prácu s mládežou a inklúziu marginalizovaných komúní, najmä rómskych. Na Slovensku, kde historické a kultúrne tradície stále tvoria významnú časť spoločenského života, môžu remeslá prispieť k obnoveniu miestnych ekonomík, zlepšeniu sociálnej súdržnosti a posilneniu kultúrnej identity.

Význam remesiel v súčasnej dobe

Remeslá, ktoré boli kedysi základom miestnych ekonomík, dnes zažívajú opäť "renesanciu": globalizovanom svete, kde dominujú masovo vyrábané produkty, sa čoraz viac ľudí začína naspäť oceňovať ručne robené produkty, ktoré v sebe nesú jedinečnosť, kvalitu a kúsok i zo svojho autora. Remeslá predstavujú návrat k autentickým hodnotám, pričom sa stávajú protiváhou anonymnej a často nekvalitnej masovej produkcie. Tomuto trendu pomáha aj narastajúci záujem o udržateľné spôsoby života, kde ručná výroba často ponúka ekologickejšie, lokálne viazané alternatívy oproti priemyselnej výrobe produktov dovážaných často z veľkých vzdialeností zo zahraničia.

Na Slovensku má remeselná tradícia taktiež hlboké korene, a preto sú remeslá u nás dôležité aj ako nástroj na zachovanie kultúrneho dedičstva. Aktívne udržiavanie a oživovanie starých remesiel nielenže udržiava tradície nažive, ale prispieva i k rozvoju regionálnych identít. V mnohých dedinách a mestách po celom Slovensku sa remeselné trhy a workshopy stávajú súčasťou miestnej kultúry, pričom prilákajú nielen miestnych obyvateľov, ale aj turistov.

Rozvoj regiónov prostredníctvom remesiel

V mnohých slovenských regiónoch, najmä v tých, ktoré sú ekonomicky znevýhodnené, môžu remeslá zohrávať dôležitú úlohu pri regionálnom rozvoji. Tradičné remeslá môžu byť zdrojom príjmu a zamestnania, čím prispievajú k zlepšeniu ekonomickej situácie v týchto oblastiach. Pre regióny s vysokou mierou nezamestnanosti predstavujú remeslá možnosť, ako vytvoriť pracovné príležitosti pre miestnych obyvateľov, najmä v sektoroch, kde iné formy zamestnania nie sú dostupné.

Podpora remesiel v regiónoch môže tiež viesť k rozvoju cestovného ruchu. Mnoho turistov dnes vyhľadáva autentické zážitky, a práve remeslá môžu byť atraktívnym lákadlom. Remeselné trhy, workshopy, či dokonca múzea zamerané na tradičné zručnosti môžu prilákať návštevníkov, ktorí hľadajú viac než len bežné turistické atrakcie. Táto forma turizmu, známa ako kultúrny turizmus, môže priniesť nový život do regiónov, ktoré inak trpia odlivom obyvateľstva a ekonomickou stagnáciou.

Navyše, regionálne značky založené na remeselnej výrobe môžu podporiť miestne ekonomiky tým, že zdôraznia kvalitu a jedinečnosť miestnych produktov. Remeselnícke výrobky s pridanou hodnotou, ako sú certifikáty o pôvode alebo ochranné značky, môžu získať vyššiu trhovú hodnotu a zlepšiť konkurencieschopnosť regiónu na národnom a medzinárodnom trhu.

Remeslá a práca s mládežou

Remeslá majú tiež významný vplyv na prácu s mládežou. V dobe, keď mladí ľudia často hľadajú svoje miesto v rýchlo meniacom sa svete, remeslá môžu ponúknuť stabilný základ, na ktorom môžu budovať svoju budúcnosť. Učenie sa tradičných zručností môže pomôcť mladým ľuďom získať praktické schopnosti, ktoré sú užitočné nielen v rámci remeselného povolania, ale aj v iných oblastiach života.

Remeselné vzdelávanie môže byť efektívnym nástrojom pre podporu osobného a profesionálneho rozvoja mladých ľudí. Okrem technických zručností remeslá rozvíjajú aj kreativitu, trpezlivosť, precíznosť a zmysel pre detail. Tieto vlastnosti sú neoceniteľné nielen v remeselnom prostredí, ale aj v širšom kontexte pracovného života. Okrem toho, remeslá podporujú aj tímovú prácu, keďže mnohé remeselné činnosti vyžadujú spoluprácu a koordináciu medzi jednotlivými účastníkmi.

Mladí ľudia, ktorí sa zaujímajú o remeslá, môžu nájsť aj nové možnosti seberealizácie a podnikania. Vznikajúce remeselné dielne a start-upy zamerané na tradičné remeslá poskytujú príležitosť nielen na zamestnanie, ale aj na rozvoj podnikateľských zručností. Podpora podnikania v oblasti remesiel medzi mladými ľuďmi môže viesť k vytváraniu nových obchodných modelov, ktoré spájajú tradíciu s inováciou, čím sa remeslá stávajú atraktívnymi aj pre moderné trhy.

Remeslá a integrácia marginalizovaných rómskych komunít

Jednou z najvýznamnejších oblastí, kde môžu remeslá zohrávať kľúčovú úlohu, je inklúzia marginalizovaných rómskych komunít. Rómovia na Slovensku čelia dlhodobým výzvam, ako sú chudoba, sociálne vylúčenie a nedostatočný prístup k vzdelaniu a zamestnaniu. Remeslá, ktoré sú často súčasťou rómskej kultúrnej tradície, môžu byť efektívnym nástrojom na zlepšenie ich sociálnej a ekonomickej situácie.

Zapojenie rómskych komunít do remeselných aktivít môže prispieť k ich integrácii do širšej spoločnosti. Prostredníctvom remesiel môžu Rómovia nielen získať zručnosti a príjem, ale aj posilniť svoju kultúrnu identitu a sebavedomie. Tým, že sa rómske remeslá dostávajú do pozornosti širšej verejnosti, dochádza k odbúraniu stereotypov a predsudkov, ktoré často bránia inklúzii Rómov v spoločnosti.

Remeslá môžu tiež hrať dôležitú úlohu v rámci vzdelávania rómskych detí a mládeže. Školy a komunitné centrá môžu využívať remeselné aktivity ako spôsob, ako motivovať rómske deti k vzdelávaniu a rozvíjaniu svojich schopností. Remeselné workshopy môžu byť miestom, kde deti nielenže získavajú praktické zručnosti, ale aj budujú vzťahy so svojimi rovesníkmi a učiteľmi, čím sa posilňuje ich začlenenie do vzdelávacieho systému. Dôležitým aspektom je aj medzigeneračný prenos zručností. V rómskych komunitách, kde sa remeslá odovzdávajú z generácie na generáciu, môže byť tento proces cenným spôsobom, ako udržiavať kultúrnu kontinuitu a posilňovať väzby medzi staršími a mladšími generáciami. Starší členovia komunity, ktorí majú bohaté skúsenosti s tradičnými remeslami, môžu byť zdrojom poznania a inšpirácie pre mladšie generácie.

Príklady zo zahraničia

La Chinga, Francúzsko

Projekt **La Chinga** vo Francúzsku sa od svojho vzniku zapojil do podpory viac ako 100 rómskych remeselníkov, ktorí sa pravidelne zúčastňujú na workshopoch a školeniach. V rámci projektu sa za posledné dva roky predalo viac ako 1 000 výrobkov na rôznych kultúrnych podujatiach a trhoch po celej krajine, čo generovalo príjmy, ktoré výrazne prispeli k zlepšeniu životných podmienok zapojených rodín. Tento projekt tiež zorganizoval viac ako 50 verejných podujatí, kde Rómovia prezentovali svoje umenie a remeslá, čo zvýšilo povedomie o ich kultúre a prispelo k pozitívnej zmene vnímania Rómov vo Francúzsku. Projekt získal podporu viacerých miestnych a národných kultúrnych inštitúcií, čo umožnilo rozšírenie jeho aktivít o umelecké rezidenčné programy. Tieto programy umožňujú rómskym remeselníkom spolupracovať s profesionálnymi umelcami, čo viedlo k vytvoreniu viac ako 200 unikátnych diel, ktoré boli vystavené v prestížnych galériách po celom Francúzsku.

La Rueda, Španielsko

Projekt **La Rueda** v andalúzskej meste Granada sa od svojho začiatku podarilo zapojiť do remeselných dielní viac ako 150 rómskych remeselníkov. V roku 2023 sa vďaka projektu predalo viac ako 2 500 výrobkov, pričom približne 75 % z nich bolo predaných na miestnych trhoch a zvyšok cez umelecké kanály a online platformy. Projekt zároveň poskytol školenia a vzdelávacie programy pre viac ako 80 Rómov, ktorí získali nielen remeselné zručnosti, ale aj podnikateľské vedomosti potrebné na riadenie vlastných remeselných podnikov. V roku 2023 projekt tiež pomohol vytvoriť 10 nových remeselných kooperatív, ktoré teraz fungujú nezávisle a prispievajú k miestnej ekonomike. Projekt La Rueda získal uznanie aj na medzinárodnej úrovni, čo viedlo k spolupráci s podobnými iniciatívami v Taliansku a Maďarsku, čím sa rozšírila výmena skúseností a posilnila solidarita medzi rómskymi komunitami v rôznych krajinách. Tento úspech ukazuje, že podobné projekty môžu mať trvalý pozitívny vplyv na rómske komunity po celej Európe.

Výstava košíkárstva, Nórsky inštitút remesiel.

Nórski partneri počas spoločnej práce s tímom Obnovme Gemer.

Partner projektu LDI02024 : Nórsky inštitút remesiel (Norsk Håndverksinstitutt) a jeho úloha

Nórsky inštitút remesiel, ako partner projektu Centrá obnovy Gemera, ktorý významne pomáhal riadiť a korigovať naše aktivity v tejto oblasti, je kľúčovou inštitúciou v Nórsku zameranou na zachovanie, rozvoj a podporu tradičných remeselných zručností. Jeho poslaním je chrániť a oživovať remeselné tradície, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou kultúrneho dedičstva Nórska. Inštitút sa zameriava na širokú škálu aktivít vrátane výskumu, dokumentácie a praktického vzdelávania v remeselných technikách, ktoré by inak mohli upadnúť do zabudnutia.

Jednou z hlavných aktivít inštitútu je podpora remeselníkov prostredníctvom rôznych programov, ktoré im umožňujú zdokonaľiť svoje zručnosti a získať nové vedomosti. Inštitút tiež organizuje workshopy, semináre a výstavy, ktoré slúžia na zvyšovanie povedomia o dôležitosti remesiel a na prezentáciu remeselných techník verejnosti. Aktívne spolupracuje s ďalšími kultúrnymi a vzdelávacími inštitúciami na národnej i medzinárodnej úrovni, čím prispieva k uchovávaniu remesiel ako živej súčasť kultúry. Týmto spôsobom inštitút prispieva k tomu, aby tradičné remeslá zostali relevantné aj pre budúce generácie.

Inštitút systematicky dokumentuje tradičné remeselné techniky a procesy, ktoré sú ohrozené zánikom. Napríklad sa venuje výskumu starých textilných techník, ako je tkanie na tradičných stavoch, ktoré sú súčasťou dedičstva severských krajín. Výsledky tohto výskumu sú prístupné verejnosti a slúžia ako zdroj poznatkov pre remeselníkov a akademikov.

Inštitút sme aj spolu s ostatnými partnermi navštívili vo februári 2024, aby sme si "naživo" a priamo zažili, ako vyzerajú tieto procesy v praxi.

Zabudnuté remeslá na Gemeri

Dost veľká časť regiónu Gemer sa dá charakterizovať ako post-industriálne, alebo post-agrárne územie. Vo veľkých úsekoch regiónu vidíme úpadok priemyselnej výroby nielen v porovnaní so socialistickým obdobím, ale v niektorých prípadoch aj s 19. storočím. Situácia spôsobuje úpadok počtu obyvateľov, výšky priemernej mzdy, kvality života.

Obzvlášť vyhrotenú situáciu na Gemeri zažívajú rómske komunity. Pôvodne remeselné založené komunity v priebehu vývoja desiatok rokov stratili svoju štandardnú obživu, čím sa však stratili aj prvky nositeľov kultúry.

Podobne ako v iných častiach nášho územia, postupnou industrializáciou a modernizáciou spoločnosti, v 18. a 19. storočí sa spôsob života Rómov začal dramaticky meniť. Prvým významným faktorom bola industrializácia, ktorá zmenila hospodárske štruktúry a postupne vytlačila tradičné remeslá. Stroje začali nahrádzať manuálnu prácu, čo znížilo dopyt po remeselných výrobkoch, ktoré Rómovia produkovali. Rómske komunity, ktoré sa spoliehali na svoje remeselné zručnosti ako na hlavný zdroj obživy, začali čeliť ekonomickým ťažkostiam, keďže trh pre ich výrobky sa zmenšoval.

Okrem toho, postupné násilné usadzovanie Rómov výrazne narušilo tradičnú rómsku sociálnu štruktúru a pracovné zvyky. V mnohých prípadoch boli Rómovia nútení opustiť svoje tradičné remeslá a hľadať prácu v iných sektoroch, ktoré však často boli na okraji spoločnosti a zle platené.

Významnú úlohu zohrali aj politické faktory, najmä v 20. storočí. Po druhej svetovej vojne sa v krajinách strednej a východnej Európy, vrátane Slovenska, začali realizovať asimilačné politiky, ktoré mali za cieľ začleniť Rómov do majoritnej spoločnosti. Tieto politiky často ignorovali alebo potláčali rómsku kultúru, vrátane ich remeselných zručností. Rómske deti boli často oddeľované od svojich rodín a umiestňované do internátnych škôl, kde sa učili "moderné" remeslá a zručnosti, čím sa prerušil prenos tradičných zručností medzi generáciami.

V období socializmu na Slovensku boli Rómovia hromadne zamestnávaní v štátnych podnikoch, kde vykonávali často málo kvalifikovanú prácu. Týmto spôsobom došlo k ďalšej marginalizácii ich tradičných remesiel, pretože tieto zručnosti už neboli potrebné pre ich každodennú existenciu. Následkom toho sa stratila motivácia a priestor na ich praktizovanie a odovzdávanie.

Ďalším významným faktorom bola dlhodobá diskriminácia a negatívne vnímanie Rómov v majoritnej spoločnosti. Rómske remeslá, ktoré boli kedysi hodnotené pre svoju kvalitu a špecifickosť, sa postupne začali spájať s predsudkami a stereotypmi. Tento negatívny postoj sa prenášal aj na mladé rómske generácie, ktoré často nevideli zmysel v udržiavaní remeselných tradícií, ktoré spoločnosť považovala za zastarané alebo menejcenné.

Významnú úlohu zohral aj fakt, že rómska komunita bola v mnohých prípadoch vylúčená z miestnych ekonomických štruktúr, čo im znemožnilo rozvíjať a predávať svoje výrobky na trhu. Táto ekonomická marginalizácia viedla k tomu, že mnohé rodiny upustili od remesiel ako od zdroja obživy a zamerali sa na iné spôsoby prežitia, často spojené s nárázovými a málo platenými prácami.

V druhej polovici 20. storočia a začiatkom 21. storočia sa globalizácia a modernizácia ešte viac prejavili na zániku tradičných remesiel. Lacné tovary z priemyselnej výroby a dovozu začali nahrádzať ručne vyrábané výrobky, čo ešte viac znížilo dopyt po tradičných rómskych remeslách. Okrem toho, urbanizácia viedla k tomu, že mnohí Rómovia opustili vidiek, kde mali možnosť praktizovať svoje remeslá, a presťahovali sa do miest, kde bola remeselná výroba menej realizovateľná.

Rovnako technológie a zmeny v spôsobe života ovplyvnili mladé generácie, ktoré už nevideli tradičné remeslá ako atraktívne alebo zmysluplné v porovnaní s modernými zamestnaniami a spôsobmi obživy. Tým sa ešte viac prehĺbila priepasť medzi generáciami a došlo k strate tradičných zručností.

Identifikácia a objavovanie (takmer) zaniknutých remesiel na Gemeri

Výskum aktívne realizovaný v období **január – marec 2024** sa sústredil na južný Gemer, región často opomínaný a nachádzajúci sa mimo hlavného prúdu spoločenského záujmu. S cieľom identifikovať remeslá, ktoré v minulosti slúžili ako hlavný zdroj obživy a súčasne predstavovali nositeľov miestnej identity, sme hľadali rôzne metódy, ktorými by sme vedeli poodhaliť už často takmer zaniknuté stopy minulosti.

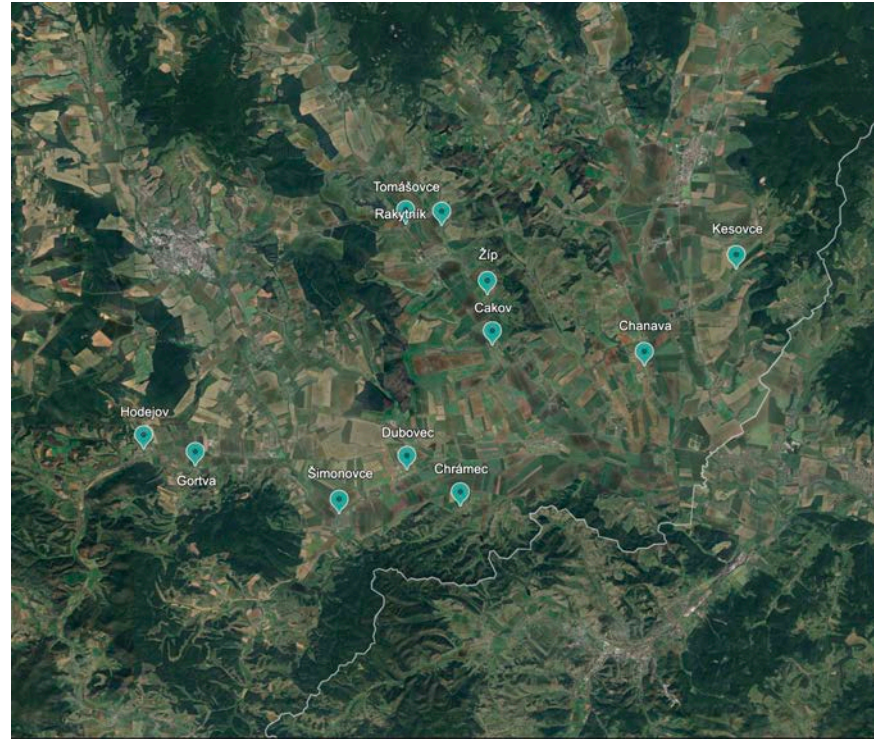
V rámci výskumu bolo našim hlavným cieľom odкрыť a podrobne zmapovať **stopy tradičných rómskych remesiel**, ktoré sa dodnes zachovali v južnej časti Gemera, a to prostredníctvom analýzy zachovaných architektonických objektov, ktoré nesú stopy týchto remeselných techník. Taktiež sme sa sústredili na **problematiku architektonických tradícií Rómov**, ktoré sú často prehliadané alebo nepochopené, a skúmali sme ich **vzťah k tradičným remeselným zručnostiam**, ktoré sa v rómskych komunitách dedia z generácie na generáciu.

Popri tom sme sa snažili s zbaviť tému mytológie a predsudkov, ktoré ju často obklopujú a skresľujú verejné vnímanie. Veľmi dôležitou súčasťou nášho výskumu bolo aktívne zapojenie miestnych komunít do procesu znovuobjavovania týchto remesiel, čo umožnilo nielen obnoviť tieto tradičné zručnosti, ale aj priniesť hodnoty rómskej ľudovej výroby späť do každodennej diskusie v regióne.

Našou ambíciou je oživiť tieto remeslá nielen ako kultúrne dedičstvo, ale aj ako zdroj identity a hrdosti pre miestne rómske komunity.

Metodika výskumu, ktorú sme vyvinuli v spolupráci s našim nórsnym partnerom a **Inštitútom Mateja Bela**, bola zameraná na komplexný prístup kombinujúci kvalitatívne a kvantitatívne metódy. Základným pilierom bola participatívna etnografia, ktorá umožnila hlboké porozumenie kultúrnych a sociálnych dynamík v rómskych komunitách na Gemeri. Táto metodika zahŕňala terénne práce, rozhovory s miestnymi obyvateľmi, analýzu historických prameňov, a mapovanie existujúcich architektonických a remeselných stôp. Výsledkom bolo detailné zmapovanie súčasného stavu rómskych remesiel a identifikácia príležitostí pre ich revitalizáciu a začlenenie do súčasného spoločenského kontextu.

Výskum sa realizoval v obciach: Cakov, Kesovce, Rakytník, Tomášovce, Dubovec, Gortva, Hodejov, Chanava, Chrámec, Šimonovce, Žip.

Mapa zobrazujúca obce južného Gemera, s majoritným podielom maďarsky hovoriacich Rómov, v ktorých bol realizovaný hlavná časť výskumu.

Remeslá - znovuobjavené

Remeslá: znovuobjavené ?

Na Gemeri, regióne s bohatou kultúrnou a historickou tradíciou, zohrávali remeslá dôležitú úlohu v živote miestnych obyvateľov. Rómske komunity v tomto regióne sa počas stáročí rozvinuli ako zruční remeselníci, pričom sa špecializovali na rôzne druhy ručných prác, ktoré sa odovzdávali z generácie na generáciu. Tieto remeslá neboli len zdrojom obživy, ale aj dôležitým spôsobom, ako si uchovávať a posilňovať vlastnú identitu a kultúrne dedičstvo. V nasledujúcom texte sa pozrieme na najvýznamnejšie remeslá, ktorými sa Rómovia na Gemeri zaoberali, a na ich význam pre región a rómske komunity.

Kováčstvo

Jedným z najvýznamnejších a najrozšírenejších remesiel medzi Rómami na Gemeri bolo kováčstvo. Kováči patrili k najuznávanejším remeselníkom, pretože ich práce boli nevyhnutné pre každodenný život v regióne. Rómski kováči vyrábali širokú škálu produktov, od poľnohospodárskych nástrojov, ako sú kosáky, motyky a pluhy, až po podkovy pre kone, ktoré boli neoddeliteľnou súčasťou poľnohospodárstva a dopravy v tom čase. Okrem toho vyrábali aj rôzne kovové predmety pre domácnosti, vrátane nádob, svietnikov, nožov a iných užitočných predmetov.

Kováčska dielňa bola centrom dedinského života, kde sa stretávali ľudia nielen kvôli oprave nástrojov, ale aj kvôli rozhovorom a výmene informácií. Tento aspekt kováčskej práce, ktorý spájal praktické a sociálne funkcie, posilňoval postavenie kováčov v komunite. Rómski kováči si svoju zručnosť udržiavali v rodinách, pričom mladší členovia sa učili od starších a remeslo sa tak odovzdávalo z generácie na generáciu.

kováčska dielňa Chanava

Košikárstvo

Ďalším významným remeslom, ktoré bolo rozšírené medzi Rómami na Gemeri, bolo košíkárstvo. Výroba košov z prútia bola v regióne dôležitá najmä pre poľnohospodárske a domáce účely. Košíky sa používali na zber a prepravu plodín, skladovanie potravín, ale aj na prenos rôznych iných predmetov. Rómski košíkári boli známi svojou zručnosťou a schopnosťou vytvárať košíky rôznych tvarov a veľkostí, pričom každý kus bol výsledkom precíznej a starostlivej práce.

Košikárstvo bolo remeslom, ktoré si nevyžadovalo drahé materiály ani zložité nástroje, čo z neho robilo prístupnú činnosť pre mnoho rómskych rodín. Prútie potrebné na výrobu košov bolo často zbierané v miestnych lesoch a pozdĺž riek, kde sa pestovali vrbý. Táto dostupnosť materiálu umožňovala, aby košíkárstvo zostalo dôležitým zdrojom príjmov pre rómske rodiny, najmä v čase, keď iné zdroje obživy boli obmedzené.

Obrázok hore:
Čakov
Majiteľ : Karol Bari, Čakov 27
košíkárstvo

Obrázok dole:
Hodejov
JMajiteľ: ozef Kikin, Hodejov
226

Výroba metiel

Rómski remeselníci na Gemeri sa tiež špecializovali na výrobu metiel, ktoré boli nevyhnutné pre každodenný život v domácnostiach aj v poľnohospodárstve. Metly sa vyrábali z prútia alebo slamy a ich výroba si vyžadovala zručnosť pri výbere materiálov a ich spracovaní. Tento remeselný proces zahŕňal starostlivé viazanie a tvarovanie prútia alebo slamy, aby metla bola pevná a trvácna.

Metly, podobne ako košíky, patrili medzi predmety, ktoré mali svoje miesto v každej domácnosti. Ich výroba bola teda dôležitým zdrojom príjmu pre rómske komunity, ktoré ich predávali na miestnych trhoch alebo ich vymieňali za iné potrebné produkty.

Výroba hudobných nástrojov

Hudba zohráva v rómskej kultúre mimoriadne dôležitú úlohu, a preto neprekvapuje, že niektorí rómski remeselníci na Gemeri sa venovali výrobe hudobných nástrojov. Medzi najznámejšie nástroje, ktoré vyrábali, patrili husle a cimbal, oba hlboko zakorenené v rómskej hudobnej tradícii. Výroba huslí si vyžadovala veľkú zručnosť a precíznosť, keďže nástroj musel mať nielen správne akustické vlastnosti, ale aj estetickú hodnotu.

Cimbal, perkusný nástroj, bol rovnako dôležitým prvkom rómskej hudby. Rómski remeselníci, ktorí sa venovali výrobe cimbalov, museli mať hlboké znalosti o dreve a jeho vlastnostiach, aby dokázali vytvoriť nástroj s kvalitným zvukom. Tieto hudobné nástroje neboli len predmetmi dennej potreby, ale aj umeleckými dielami, ktoré prinášali radosť a zábavu do života rómskych komunit.

výrobca hudobných nástrojov
obec Chanava

hore: produkty lokálnej výroby v regióne Gemer vľavo: drevorezbár, obec Bretka

Drevoobrábanie

Drevoobrábanie bolo ďalším dôležitým remeslom, ktoré sa udržiavalo medzi Rómami na Gemeri. Výroba drevených predmetov, ako sú lyžice, misky, varechy, alebo jednoduchý nábytok, bola bežnou praxou. Tieto predmety boli často nevyhnutné pre každodenný život a boli vyrábané s ohľadom na praktickosť a trvanlivosť.

Drevoobrábanie si vyžadovalo znalosti o rôznych druhoch dreva a technikách ich spracovania. Rómski drevorezbári využívali miestne dostupné drevo, ktoré spracovávali tradičnými metódami. Ich produkty boli často jednoduché, no funkčné, a plnili základné potreby domácností. Tento remeselný proces tiež zahŕňal dekoratívne prvky, najmä na nábytku, kde sa prejavovali zručnosti remeselníkov v rezbárstve.

Gubárstvo

Jedným z menej známych, no rovnako významných remesiel na Gemeri bolo gubárstvo – výroba gúb, čo sú vlnené prikrývky, často využívané v chladných mesiacoch. Tento remeselný proces zahŕňal spracovanie ovčej vlny, jej česanie, pradenie a následné tkanie alebo plstenie do hrubých prikrývok. Guby boli tradične vyrábané pre domáce použitie, no často sa stávali aj cenným obchodným artiklom, najmä na miestnych trhoch.

Výroba gúb bola fyzicky náročná a vyžadovala si trpezlivosť a presnosť. Rómske ženy sa často podieľali na tomto remesle, pričom techniky pradenia a tkania sa odovzdávali z generácie na generáciu. Guby boli nielen praktickými predmetmi, ale aj symbolom rodinnej tradície a zručnosti. Význam remesiel pre rómske komunity a región

predmety z dreva
obce Gemera

Remeslá mali v rómskych komunitách na Gemeri mnohoraký význam. Na jednej strane poskytovali ekonomické zabezpečenie, keďže predaj alebo výmena remeselných výrobkov na miestnych trhoch umožňovala Rómom získať prostriedky na živobytie. Na druhej strane remeslá slúžili aj ako dôležitý prostriedok na uchovávanie kultúrnej identity a tradícií. Rómske remeslá boli prepojené s každodenným životom a mnohé z nich sa dodnes udržali ako symboly kultúrneho dedičstva.

Okrem toho remeslá pomáhali budovať mosty medzi rómskymi a nerómskymi komunitami. Rómski remeselníci boli často vyhľadávaní pre svoju zručnosť a ich výrobky boli cenené aj mimo rómskych komunít

Metódy, activity, workshopy

Zabudnuté remeslá na Gemeri

séria workshopov s mládežou pod vedením Štefana Vavreka (Obnovme Gemer)

Znovuobjavovanie takmer zaniknutých remesiel je možné efektívne realizovať prostredníctvom metodiky, ktorá kombinuje metódu ústnej histórie a prácu s deťmi. Tento prístup začína identifikáciou starších členov komunity, ktorí ešte ovládajú tradičné remeslá a sú ochotní zdieľať svoje vedomosti a zručnosti. Ústa história, ako metóda zaznamenávania spomienok a osobných príbehov, je kľúčová pri dokumentovaní postupov, techník a kultúrneho kontextu remesiel, ktoré sa inak môžu stratiť s odchodom starších generácií. Následne sa tieto záznamy a poznatky môžu integrovať do vzdelávacích programov pre deti. V školách alebo komunitných centrách sa organizujú workshopy, kde deti môžu pod vedením starších remeselníkov skúšať tradičné techniky. Deti sa nielen učia remeslo, ale tiež získavajú hlbší vzťah k vlastnej kultúre a histórii. Tento interaktívny prístup posilňuje medzigeneračné väzby a zabezpečuje prenos remeselných zručností na mladšiu generáciu.

V Nórsku bol podobný prístup aplikovaný v rámci projektov zameraných na zachovanie tradičných remesiel a kultúrneho dedičstva, najmä v oblasti tradičného staviteľstva a výroby ručných výrobkov. Jeden z príkladov pochádza z regiónu Telemark, kde sa projekt "Tradisjonshåndverk" (Tradičné remeslá) zameril na oživenie tradičných remeselných techník, ako je tesárstvo, kováčstvo a výroba drevených lodí.

Práve tento prístup sme testovali aj my v našich centrách pri práci s mládežou. Mladí dostali úlohu "vyspovedať" svojich starších rodičov a starších príbuzných v téme remesiel a výroby miestnych produktov a následne sa v skupine so svojimi rovesníkmi snažili vysvetliť zistené poznanie a čiastočne ho i skúsiť aplikovať zjednodušenými technikami. Tento prístup sa nám osvedčil a radi by sme ho do budúcnosti podrobnejšie testovali a aplikovali.

Kariérne poradenstvo, workshopy a tréningy

séria aktivít pod vedením Szilvii Németh (Obnovme Gemer)

Metóda "Common Ways, Common Goals" je inovatívny prístup v kariérnom poradenstve pre mladých ľudí, ktorý zdôrazňuje kolektívne riešenie problémov a spoločné dosahovanie cieľov. Táto metóda vychádza z princípu, že kariérny rast a osobný rozvoj sú lepšie dosiahnuteľné v prostredí, kde mladí ľudia môžu spolupracovať, vzájomne sa podporovať a zdieľať svoje skúsenosti a perspektívy. Jedným z hlavných cieľov metódy je pomôcť mladým ľuďom identifikovať svoje kariérne ciele a vytvoriť cestu, ako tieto ciele dosiahnuť. Metóda kladie dôraz na sebazpoznanie, rozvoj zručností a budovanie pozitívneho vzťahu k práci. Na rozdiel od tradičných kariérnych poradenstiev, ktoré často fungujú na individuálnej báze, "Common Ways, Common Goals" zahŕňa skupinové sedenia, workshopy a praktické aktivity, kde mladí ľudia môžu spoločne pracovať na svojich cieľoch.

V prvých fázach procesu sa mladí ľudia zapájajú do aktivít, ktoré im pomáhajú lepšie spoznať seba samých – svoje silné a slabé stránky, záujmy, hodnoty a motivácie. Toto sebazpoznanie je kľúčové pre určenie realistických a zmysluplných kariérnych cieľov. Mladí ľudia sa tiež učia, ako identifikovať a prekonať prekážky, ktoré im môžu stáť v ceste. Ďalším krokom je spolupráca v skupinách, kde účastníci zdieľajú svoje ciele a plány. Prostredníctvom diskusií a skupinových aktivít sa učia, ako efektívne komunikovať, spolupracovať a podporovať sa navzájom. Tento proces nielenže posilňuje ich sociálne zručnosti, ale tiež vytvára silné sociálne siete, ktoré sú neoceniteľné v procese hľadania zamestnania a budovania kariéry.

Metóda sa tiež zameriava na praktické zručnosti, ktoré sú nevyhnutné pre úspešnú kariéru. Počas workshopov sa mladí ľudia učia, ako napísať životopis, pripraviť sa na pracovný pohovor, spracovávať spätnú väzbu a efektívne riadiť svoj čas. Tieto zručnosti sú kľúčové pre budovanie dôvery v seba samého a prekonanie stresu spojeného s hľadaním práce.

Metóda "Common Ways, Common Goals" má tiež silný etický rozmer. Podporuje zodpovednosť voči sebe samému aj voči spoločnosti, a to tým, že zdôrazňuje význam sociálneho povedomia, ekologického zmysľania a aktívneho občianstva. Mladí ľudia sa učia, že ich kariéra nie je len o osobnom úspechu, ale aj o prínose pre komunitu a spoločnosť ako celok.

Jedným z hlavných prínosov tejto metódy je, že pomáha mladým ľuďom prekonať izoláciu a pocit beznádeje, ktoré sú často spojené s nezamestnanosťou alebo neistotou ohľadom budúcnosti. Vďaka skupinovej dynamike a podporujúcemu prostrediu si mladí ľudia uvedomujú, že nie sú sami vo svojich výzvach, a že spoločnými silami môžu dosiahnuť oveľa viac, než by zvládli osamote.

Metóda "Common Ways, Common Goals" sa ukázala byť obzvlášť účinnou pri práci s mladými ľuďmi z marginalizovaných komunit, vrátane rómskej mládeže a mladých ľudí zo sociálne znevýhodneného prostredia. Týmto mladým ľuďom poskytuje potrebné nástroje a podporu, aby mohli rozvíjať svoje zručnosti, sebadôveru a nájsť svoje miesto v spoločnosti.

Remeslá hrajú dôležitú úlohu v metóde "Common Ways, Common Goals", a to z viacerých dôvodov. Po prvé, remeslá sú ideálnym prostriedkom na rozvoj praktických zručností, ktoré sú dôležité pre zamestnateľnosť mladých ľudí. Učenie sa remeselným technikám, ako je práca s drevom, kovom, textilom alebo keramikou, nielenže poskytuje mladým ľuďom konkrétne zručnosti, ale tiež posilňuje ich sebadôveru a zmysel pre dosiahnutie výsledkov.

Remeslá i podporujú kreativitu a inovatívne myslenie, čo sú kľúčové vlastnosti pre úspešnú kariéru. Mladí ľudia sa pri práci s rukami učia riešiť problémy, nachádzať nové riešenia a rozvíjať svoju vlastnú tvorivosť. Tieto skúsenosti sú neoceniteľné nielen v remeselníckych povolaniach, ale aj v iných profesiách, kde je potrebná schopnosť prispôbiť sa a inovovať.

Okrem toho, remeslá môžu byť aj prostriedkom sociálnej inklúzie, najmä pre mladých ľudí z marginalizovaných komunít. Mnohí z nich môžu mať rodinné tradície spojené s remeslami, ktoré im poskytujú zmysel pre identitu a hrdosť. Vďaka tejto metóde môžu tieto tradície oživiť a zároveň získať zručnosti, ktoré im pomôžu nájsť zamestnanie alebo začať vlastné podnikanie.

Remeslá tiež umožňujú mladým ľuďom z rôznych prostredí a kultúrnych zázemí spolupracovať a zdieľať svoje kultúrne dedičstvo, čo podporuje medzikultúrny dialóg a porozumenie.

Metóda "Common Ways, Common Goals" nie je doposiaľ na Slovensku široko známa ani rozšírená ako oficiálny koncept kariérneho poradenstva. Sme preto radi a hrdí, že sme ju ku nám priniesli a mohli pomocou projektu Centrá obnovy Gemera aj otestovať so značnými úspechmi. Samozrejme, je pred nami ešte cesta jej ďalšieho rozširovania, ale vidíme veľký potenciál aj pre zachovávanie a rozvoj remesiel a budovanie vzťahu mladých ľudí ku svojmu prostrediu.

Kurzy pre verejnosť

Kurzy pre verejnosť boli v rámci projektu Centrá obnovy Gemera organizované pod vedením viacerých odborných lektorov. Za cieľ mali otvoriť centrá komunit, posilniť zapájanie komunity do verejného diania a budovanie vzťahov k miestnym tradíciám a výrobe. Samozrejme, nezanedbateľným cieľom boli i zlepšiť zručnosti účastníkov v jednotlivých oblastiach: napríklad v téme spracovania kože, kovov a keramiky, a zároveň im poskytnúť znalosti potrebné na úspešné podnikanie v týchto oblastiach. Kurzy boli dôležitou súčasťou snahy o zlepšenie ekonomických a sociálnych podmienok v týchto lokalitách, pričom ponúkli praktické aj teoretické vzdelávanie.

Priebeh a štruktúra kurzov

Kurzy boli rozdelené do viacerých fáz, pričom každá z nich mala špecifický cieľ a obsahovala rôzne vzdelávacie a praktické aktivity. Lektori sa zamerali na to, aby každý účastník získal nielen remeselné zručnosti, ale aj pochopenie podnikateľských aspektov práce v oblasti remeselnej výroby.

1. Úvodné stretnutie a prezentácia kurzov

Každý kurz sa začal úvodným stretnutím, kde boli účastníci oboznámení s cieľmi a obsahom kurzov. Lektori predstavili plánované aktivity a vysvetlili, ako budú jednotlivé časti prebiehať. Toto stretnutie malo za cieľ vytvoriť priateľskú a podporujúcu atmosféru, kde sa účastníci mohli cítiť motivovaní a zapojení do procesu.

Účastníci dostali možnosť vyjadriť svoje očakávania a potreby, čo umožnilo lektorom prispôbiť obsah kurzov konkrétnym záujmom a zručnostiam jednotlivcov. Tento prístup bol kľúčový pre zabezpečenie toho, aby boli kurzy čo najviac relevantné a užitočné pre všetkých účastníkov.

2. Teoretická výučba a história remesiel

V ďalšej fáze sa lektori venovali teoretickej výučbe, ktorá poskytla účastníkom základné informácie o histórii, vlastnostiach a využití kože, kovov a keramiky v remeselnej výrobe. Táto časť kurzov zahŕňala prednášky o tradičných technikách spracovania materiálov, ako aj o ich význame v rôznych kultúrach, vrátane rímskej. Lektori kladli dôraz na to, aby účastníci pochopili, ako tieto techniky môžu byť aplikované v súčasnom kontexte, a ako môžu byť tradičné zručnosti kombinované s moderným dizajnom a technológiami. Tieto prednášky tiež zahŕňali diskusie o udržateľnosti a ekologických aspektoch práce s prírodnými materiálmi, čo bolo obzvlášť dôležité pre posilnenie environmentálneho povedomia medzi účastníkmi.

3. Praktické kurzy

Dôležitejšou časťou kurzov boli praktické cvičenia, kde účastníci pracovali na vlastných projektoch pod vedením skúsených lektorov. Najúspešnejšia v tomto smere boli kurzy vo výrobe drevených šindľov. V budúcnosti plánujeme rozvíjať zapájanie do lektorovania aj starších členov komunity, ktorí majú ešte tzv. "žijúcu pamäť" o danom remesle, špecifikách jeho aplikácií, resp. realizácií priamo v lokalite, vrátane používania estetických prvkov, symbolov, materiality, farebnosti, a podobne.

4. Individuálne poradenstvo a podpora

Počas celého priebehu kurzov poskytovali lektori individuálne poradenstvo a podporu každému účastníkovi. Táto podpora zahŕňala pomoc pri realizácii konkrétnych projektov, riešenie technických problémov a poskytovanie spätnej väzby. Lektori sa snažili motivovať účastníkov, aby využili svoje schopnosti naplno a aby sa nevzdávali aj pri náročnejších úlohách.

Individuálne poradenstvo bolo tiež zamerané na identifikáciu silných stránok každého účastníka a na odporúčanie ďalších krokov, ktoré by mohli podniknúť pre zlepšenie svojich zručností a podnikateľských schopností. Táto časť kurzov bola kľúčová pre rozvoj sebavedomia a motivácie účastníkov pokračovať v remeselnej výrobe aj po skončení kurzov.

5. Podnikateľské aspekty remeselnej výroby

Jednou z kľúčových častí kurzov bola výučba podnikateľských aspektov práce s kožou, kovmi a keramikou. Lektori poskytli praktické rady o marketingu, cenotvorbe a predaji hotových výrobkov. Účastníci sa dozvedeli, ako vytvoriť značku, ako efektívne propagovať svoje produkty a ako pristupovať k potenciálnym zákazníkom.

Táto časť kurzov zahŕňala aj diskusie nad prípadovými štúdiami úspešných remeselníkov a dizajnérov, ktorí pracujú s týmito materiálmi na Slovensku. Účastníci mali možnosť porovnať svoje skúsenosti s príkladmi z praxe a inšpirovať sa príbehmi úspechu, ktoré im ukázali, že remeselná výroba môže byť nielen zdrojom obživy, ale aj úspešného podnikania.

6. Tvorivé kurzy a aplikácia lokálnych špecifík

V záverečnej fáze kurzov sa účastníci zapojili do tvorivých aktivít, ktoré boli zamerané na výtvarné techniky s dôrazom na aplikáciu lokálnych špecifík. Lektori viedli účastníkov pri tvorbe dizajnových produktov, ktoré reflektovali kultúrne a historické dedičstvo regiónov Bátka a Plešivec. Tento prístup nielenže posilnil zmysel pre identitu a hrdosť na miestne remeselné tradície, ale tiež pomohol vytvoriť unikátne produkty, ktoré môžu zaujať na trhu. Účastníci sa naučili, ako kombinovať tradičné techniky s modernými dizajnovými trendmi, čo im umožnilo vytvárať výrobky, ktoré sú nielen funkčné, ale aj esteticky príťažlivé. Táto časť kurzov bola obzvlášť úspešná pri rozvoji kreativity a inovatívneho myslenia medzi účastníkmi.

7. Marketingové a obchodné stratégie

Jednou z dôležitých tém, ktorá sa preberala počas kurzov, bola marketingová a obchodná stratégia umiestňovania produktov na trh. Lektori učili účastníkov, ako identifikovať svoj cieľový trh, ako vytvoriť efektívnu marketingovú stratégiu a ako správne oceniť svoje produkty, aby boli konkurencieschopné.

Diskusie zahŕňali aj praktické rady o tom, ako využiť sociálne médiá a online platformy na propagáciu a predaj remeselných výrobkov. Účastníci sa dozvedeli, ako vytvoriť a spravovať vlastné e-shopy, ako komunikovať so zákazníkmi a ako budovať dlhodobé vzťahy so svojou klientelou.

8. Vyhodnotenie a závery

Po ukončení kurzov lektori vykonali dôkladné vyhodnotenie priebehu a výsledkov kurzov. Tento proces zahŕňal analýzu pokroku každého účastníka, hodnotenie kvality vytvorených výrobkov a diskusie o tom, ako by sa dalo v budúcnosti zlepšiť podobné programy.

Lektori tiež vypracovali závery a odporúčania pre ďalšie kurzy, ktoré by mohli byť realizované v marginalizovaných rómskych komunitách. Tieto odporúčania boli založené na skúsenostiach získaných počas kurzov v Bátke a Plešivci, ako aj na poznatkoch z iných projektov realizovaných organizáciou Obnovme Gemer, n.o.

Kurzy pre vereknpsť v Bátke a Plešivci predstavovali pre nás, a veríme, že i pre účastníkov, významný krok smerom k posilneniu myšlienok sociálnej ekonomiky a remeselnej výroby v marginalizovaných rómskych komunitách na Gemeri, v ktorých pôsobíme. Pod vedením skúsených lektorov získali účastníci nielen praktické remeselné zručnosti, ale aj vedomosti o podnikateľských aspektoch svojej práce. Tento komplexný prístup, ktorý kombinoval teoretické vzdelávanie, praktické kurzy, individuálne poradenstvo a podporu, pomohol účastníkom rozvinúť svoje schopnosti a posilnil ich sebavedomie.

Úspešnosť kurzov pre nás ukazuje, že podpora remeselnej výroby môže byť účinným nástrojom pre sociálnu inklúziu a ekonomické posilnenie marginalizovaných komunít. Vzdelávanie a rozvoj zručností v oblasti remesiel otvára nové možnosti pre ekonomickú sebestačnosť a zlepšuje životné podmienky účastníkov, čím prispieva k ich integrácii do širšej spoločnosti.

Ako sa vyrábajú drevené šindľe?

Kurz pre verejnosť zameraný na výrobu tradičných drevených šindľov, sa niekoľkokrát konal i v Centre obnovy v obci Plešivec. Vedený bol skúsenými majstrami Ondrejom Dovalovským a jeho synom Petrom.

Tento kurz sa zameriaval na oživenie a prenos tradičných remeselných techník, ktoré sa v minulosti bežne používali pri pokrývaní striech. Účastníci kurzu, pochádzajúci najmä z miestnej komunity, ako aj z radov zamestnancov Obnovme Gemer, n.o. , mali jedinečnú príležitosť naučiť sa techniky výroby šindľov priamo od remeselníkov, ktorí tieto zručnosti zdedili a zdokonaľovali po generácie.

Kurz bol rozdelený do niekoľkých fáz. V prvej časti sa účastníci oboznámili s históriou a významom drevených šindľov v slovenskej architektúre. Ondrej Dovalovský zdôraznil význam výberu správneho druhu dreva, pričom sa používal najmä smrek, jedľa alebo červený smrek. Nasledovali praktické ukážky štiepenia dreva na šindľe, kde sa využívali tradičné nástroje ako teslík a drevené kladivo. V druhej časti kurzu sa účastníci naučili techniky otesávania a tvarovania šindľov, aby dosiahli požadovanú hrúbku a tvar. Ondrejov syn Peter predviedol, ako správne sušiť šindľe, aby boli odolné voči poveternostným podmienkam a mali dlhú životnosť. Kurz zdôrazňoval aj detaily a precíznosť, ktoré sú nevyhnutné pre kvalitný výsledok.

Záverečná časť kurzu sa sústredila na praktické overenie, kde účastníci pod dohľadom majstrov vyrobili vlastné šindľe a naučili sa základné techniky pokládky.

S majstrami Ondrej Dovalovský a syn, Peter

Remeslá – znovuobjavené: remeslá ako katalyzátor miestnej ekonomiky a integrácie

Historicky bol Gemer jedným z centier remeselníckej výroby na Slovensku, kde remeslá boli neoddeliteľnou súčasťou miestnej ekonomiky, pričom poskytovali pracovné príležitosti a zdroje obživy pre mnohých obyvateľov regiónu. V posledných desaťročiach však došlo k poklesu remeselnej výroby (nielen) na Gemeri v dôsledku priemyselnej modernizácie, urbanizácie a odlivu obyvateľstva do väčších miest za lepšími príležitosťami. To viedlo k tomu, že mnohé tradičné remeslá začali postupne upadať do zabudnutia.

Naše aktivity nám potvrdili predpoklad, že "oživenie" remeselnej výroby na Gemeri by mohlo viesť k vytvoreniu nových pracovných miest, a to práve v týchto oblastiach, ktoré trápí vysoká nezamestnanosť.

Podpora miestnych remeselníkov prostredníctvom tréningov, financovania a marketingových iniciatív môže pomôcť oživiť miestnu ekonomiku a zlepšiť životné podmienky v regióne. Remeslá môžu tiež prilákať turistov, ktorí hľadajú autentické zážitky a kvalitné ručne vyrábané produkty, čím sa otvára ďalší potenciálny zdroj príjmu pre miestnych obyvateľov.

Práca s mladými ľuďmi: remeslá ako cesta k zamestnaniu a seba-identite

Jednou z kľúčových skupín, ktoré môžu mať z rozvoja remesiel prospech, sú mladí ľudia. V súčasnej dobe mnohí mladí ľudia na Slovensku, najmä v menej rozvinutých regiónoch, čelia problémom pri hľadaní stabilného zamestnania. Remeslá môžu pre nich predstavovať nielen možnosť zamestnania, ale aj cestu k sebarealizácii a rozvoju kreatívnych schopností.

Vzdelávacie programy zamerané na remeselné zručnosti môžu mladým ľuďom poskytnúť praktické schopnosti, ktoré sú žiadané na trhu práce. Navyše, remeslá rozvíjajú aj ďalšie dôležité zručnosti, ako je trpezlivosť, precíznosť a zmysel pre detail. Vzdelávanie v oblasti remesiel môže byť spojené s podnikateľskými kurzami, ktoré mladým ľuďom umožnia začať svoje vlastné podnikanie v oblasti remeselnej výroby.

Integrácia marginalizovaných rómskych komunít prostredníctvom remesiel

Rómske komunity na Slovensku, vrátane tých v Gemeri, čelia mnohým sociálnym a ekonomickým výzvam, vrátane vysokého stupňa nezamestnanosti, chudoby a sociálneho vylúčenia. Remeslá môžu byť účinným nástrojom pre zlepšenie situácie týchto komunít, keďže mnohé rómske rodiny majú bohatú tradíciu v rôznych remeslách, ako je kováčstvo, košíkárstvo či výroba hudobných nástrojov.

Podpora týchto tradičných zručností prostredníctvom vzdelávacích programov a projektov zameraných na rozvoj podnikania môže pomôcť rómskym komunitám získať ekonomickú nezávislosť a zlepšiť ich postavenie v spoločnosti. Dôležitým aspektom je aj zachovanie kultúrneho dedičstva a posilnenie identity rómskych komunít prostredníctvom remesiel.

Kľúč k úspechu: spolupráca všetkých aktérov: verejného, komerčného, neziskového sektora a vzdelávacích inštitúcií

Aj keď je potenciál remesiel ako nástroja pre rozvoj miestnej ekonomiky a integráciu značný, existujú aj výzvy, ktoré je potrebné riešiť. Jednou z hlavných výziev je nedostatok mladých ľudí, ktorí by sa zaujímali o remeslá a pokračovali v tradičných zručnostiach. Ďalšou výzvou je potreba vytvoriť trh pre remeselné výrobky, ktorý by zabezpečil udržateľnosť remeselníkov v regióne.

Na druhej strane existuje množstvo príležitostí, ktoré môžu prispieť k rozvoju remesiel na Gemeri. Jednou z nich je rastúci záujem o udržateľnosť a lokálne produkty, ktorý otvára nové trhy pre remeselné výrobky. Rovnako dôležitá je aj podpora turizmu, kde remeslá môžu slúžiť ako atraktívny prvok, ktorý priláka návštevníkov do regiónu.

Spolupráca medzi miestnymi samosprávami, školami, neziskovými organizáciami a podnikmi bude kľúčová pre úspešné oživenie remesiel na Gemeri. Investície do vzdelávania a podpory mladých remeselníkov môžu zabezpečiť, že tradičné zručnosti neupadnú do zabudnutia, ale budú ďalej rozvíjané a prispôbené potrebám modernej doby.

Naša dielňa - workshopy na výrobu drevených šindľov v centre Plešivec

Tradičná dielňa na výrobu drevených šindľov oživuje staré remeselné techniky, ktoré sa dedili z generácie na generáciu. Tieto techniky zahŕňajú nielen ručné spracovanie dreva, ale aj hlboké znalosti o vlastnostiach dreva a jeho správaní sa v rôznych podmienkach. Po otesaní a sušení sa šindľe často ošetrujú prírodnými olejmi alebo živicami, ktoré zvyšujú ich odolnosť voči vlhkosti a škodcom. Výsledkom je strešný materiál, ktorý nielenže krásne starne, ale zároveň poskytuje vynikajúcu ochranu pred prírodnými vplyvmi po desaťročia.

Na slovenskom trhu je čoraz väčší záujem o kvalitné, prírodné a tradičné materiály. Tento dopyt je podporený rastúcim povedomím o udržateľnom stavebníctve a obnove kultúrneho dedičstva. Tradičné drevené šindľe sú ideálnou voľbou pre rekonštrukciu historických objektov, chalúp a vidieckych domov, kde sa vyžaduje zachovanie pôvodného vzhľadu. Taktiež sú populárne medzi architektmi a stavebníkmi, ktorí sa špecializujú na ekologické stavby a preferujú prírodné materiály s nízkym dopadom na životné prostredie.

Napriek tomu, že konkurencia lacnejších priemyselných alternatív je silná, tradičné šindľe ponúkajú hodnotu v podobe dlhej životnosti, estetickej príťažlivosti a autenticity, ktorá nemá v moderných materiáloch obdobu. Táto jedinečnosť, spolu s rastúcim trhom pre ekologické a udržateľné stavebné riešenia, poskytuje tradičným dreveným šindľom stabilné miesto na trhu, kde sa môžu stať ceneným prvkom v súčasnom aj budúcom stavebníctve.

V rámci projektu sme si otestovali, že dielňa na výrobu drevených šindľov môže zároveň slúžiť ako významný nástroj sociálnej inklúzie a zamestnávania marginalizovaných rómskych komunít. Tieto dielne môžu poskytnúť príležitosti pre rómskych remeselníkov, ktorí majú často bohatú tradíciu v práci s drevom a inými prírodnými materiálmi. Zapojenie Rómov do výroby šindľov nielenže podporuje zachovanie tradičných remeselných techník, ale tiež prispieva k zlepšeniu ich ekonomickej situácie a sociálnej integrácie.

Práca v dielni ponúka priestor na posilnenie sebaúcty a hrdosti na vlastnú prácu, čo je dôležité pre osobný aj komunitný rozvoj. Kombinácia remeselného umenia a sociálneho podnikania tak vytvára model, ktorý nielenže podporuje tradičné techniky, ale aj prispieva k riešeniu širších spoločenských výziev spojených s integráciou a zamestnávaním marginalizovaných skupín na Slovensku.

NORWEGIAN
CRAFTS
INSTITUTE

Podporené Nórskom prostredníctvom Nórskeho grantov. Spolufinancované zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.